

Määräaikainen resurssin lisäys ympäristönsuojeluun

YTLTK 06.11.2023 § 84
644/01.01.01.01/2023

Ympäristöterveyslautakunta päätti kokouksessaan 22.9.2023 § 78 kohdassa Muut asiat esittää kaupunginhallitukselle, että se antaa luvan viipymättä määräaikaisen ympäristötarkastajan viran perustamiseen yhden vuoden määräajaksi. ”Ympäristöterveyslautakunta on vakavasti huolestunut ympäristönsuojelun toimialaan liittyneistä ja liittyvistä merkittävistä viranhoidon valvontatehtävien lisääntymisistä. Akuutit virkatehtävät vievät merkittävän osan resursseista, jolloin perustehtävien hoitaminen merkittävästi viivästyy. Erityisesti Kemijärven ja Pelkosenniemen alueen ympäristönsuojelun valvontatehtävät ovat lisääntyneet. Tämä vaikuttaa koko toiminta-alueen viranhoitoon.”

Ympäristönsuojelun tehtäviin kuuluu:

- Ympäristönsuojelulain mukaisten hakemusten ja ilmoitusten käsittely
- Jätehuollon ja roskaantumisen valvonta
- Ilmansuojelu ja vesiensuojelu
- Meluntorjunta
- Maastoliikennelain, vesiliikennelain ja ulkoilulain valvonta
- Vesihuoltolain mukaisten anomusten käsittely vesijohtoon ja viemäriin liittymisvelvollisuudesta vapauttamiseksi
- Vesilain valvonta
- Maa-ainesluvut ja maa-ainesten oton valvonta, myös kotitarveotot
- Ympäristön tilan seuranta ja muut ympäristönsuojelulakien määräämät tehtävät
- Ympäristönsuojelun toimialaan liittyvät asiakokonaisuudet sekä ajankohtaiset ympäristöasiat ja neuvonta

Ympäristönsuojelun resurssia on tarkasteltu edellisen organisaation aikana syksyllä 2022. Tuolloin lautakunnan jäsen Pekka Nyman esitti resurssinlisäystä osana organisaation siirtoprosessia. (PelSavu kttky Ymptervltk 21.6.2022 § 30). Kyseisessä pykälässä oli kuitenkin kyse teknisestä hallinnoijan muutoksesta, jotta siirto uuteen organisaatioon tapahtuisi vuodenvaihteessa nopeasti ja tehokkaasti eikä valvontaviranomaisen toiminta halvaantuisi esimerkiksi tietojärjestelmien toimimattomuuden vuoksi. Resurssilisäysasiaa ei oltu valmisteltu kyseiseen kokoukseen eikä sitä myöskään näin ollen päätöskohdassa perusteltu. Pelkosenniemen valtuusto palautti siirtopykälän valmisteluun kokouksessaan 18.8.2022 § 56.

Lautakunta käsitteli resurssiasiaa uudelleen kokouksessaan 1.9.2022 § 46, ja totesi, että yksikön resurssi vastaa valtakunnallisesti samankokoisten yksiköiden resurssia, mutta särkymävaraa ei kuitenkaan ole. Lautakunta katsoi, että neuvotteluja Posion kunnan ja Arktisen Lapin ympäristönsuojelun kanssa tulee jatkaa. Itä-Lapin neljän kunnan ympäristönsuojelu on hoidettu kahden viranhaltijan toimesta 1.1.2019 alkaen. Asiantuntijaresurssi on vuonna 2021 tilinpäätöksessä ollut 1,95 htv lakisääteisten virkavapaiden vuoksi, vuoden 2022 tilinpäätös 1,54 htv. Lisäksi toimistosihteerin työaikaa on resursoitu ympäristönsuojeluun 0,35 htv. Edelleen ympäristönsuojelun tehtäviä hoitavat osaltaan ympäristöterveysjohtaja (hallinto, asiakaspalautteet, mentorointi) ja johtava terveystarkastaja (hallinto ja ympäristötarkastajien sijaistaminen). Valvonta perustuu valtakunnallisten linjausten mukaan tehtyihin voimassa oleviin valvontasuunnitelmiin (Ymptervltk 12.6.2023 § 53), ja valvonnan toteutumista ja työajan käyttöä seurataan tarkasti.

Alueella on tällä hetkellä noin 12 600 asukasta ja trendi on laskeva. Kuntien ympäristönsuojelun hallintokyselyn (2021) mukaan 10 001–20 000 asukkaan alueilla ympäristönsuojelun ammatillista henkilöstöä oli keskimäärin 2,1 htv ja toimisto- ja muuta henkilöstöä 0,4 htv. Väkimäärään suhteutettuna ympäristönsuojelun ammatillista ja muuta tukihenkilöstöä on alueellamme nykytilanteessa valtakunnallista keskiarvoa vastaava määrä. Lapin muihin yksiköihin verrattaessa resurssi on Arktisen Lapin ympäristönsuojeluun, Kittilään ja Kuusamoon nähden hieman heikompi, mutta vahvempi kuin Rovakaassa tai Meri-Lapissa (tieto syksyltä 2022). Yksikössä ei kuitenkaan ole särkymävaraa lainkaan, ja erityisesti vuonna 2022-2023 viranomaistoimintaa on rekrytointiprosessin ja akuuttien tehtävien vuoksi leimannut resurssivaje.

Resurssitarve ei ole tietenkään suoraan verrannollinen asukaslukuun; kuntien välillä on eroja mm. erilaisten teollisten toimijoiden (esim. kaivokset, tuulivoima, muut teollisuuslaitokset) ja matkailukeskusten koon ja määrän suhteen, ja kuntien erilaisten elinkeinorakenteiden vuoksi. Lisäksi harvaanasutulla alueella on myös pitkät välimatkat.

Osana tavoitesuunnitelmaa on ollut alueen ympäristönsuojelumääräysten päivittäminen 2024 loppuun mennessä. Määräysten päivittäminen on toistaiseksi aina jäänyt muun työpaineen alle. Akuuttien valvontatehtävien lisääntyminen on vienyt työaikaa valvontaohjelman mukaisten tarkastusten hoitamiselta ja lupien käsittelyltä, jolloin lupien käsittelyprosessit viivästyvät. Näin ollen määräaikaisella viranhaltijaresurssilla saataisiin kiinni valvontaohjelman mukaisesta valvonta-aikataulusta ja purettaisiin lupa-asioihin kertynyttä ruuhkaa. Valvonta painottuu erityisesti sulan maan aikaan. Tulevina vuosina on myös tehtävä kuntien ilmastosuunnitelmat ja pohjavesien suojelusuunnitelmat.

Kunnallisen viranhaltijalain hallituksen esityksen perusteluissa (HE 196/2002 vp) ja kunnallisen esimiehen virkasuhdeoppaassa todetaan, että virkatehtävien hoito voidaan lyhyemmissä määräaikaisuuksissa järjestää hallinnollisesti myös viran perustamista kevyemmällä ja joustavammalla menettelyllä, eli henkilö voidaan ottaa virkasuhteeseen ilman sitä varten perustettua virkaa. Perusteltu syy voi olla esimerkiksi toiminnan laajuudessa tapahtuvat vaihtelut tai lyhyempi määräaikaisuus.

Valmistelija	Ympäristöterveysjohtaja Hanna Nurmi, 0400 392 136
Esittelijä	Ympäristöterveysjohtaja Nurmi Hanna Kemijärvi
Päätösehdotus	Ympäristöterveyslautakunta päättää 1. varata määrärahan talousarvioon ympäristötarkastajan virkatehtävien hoitamiseksi siten, että henkilö aloittaa tehtävien hoidon 1.4. tai 1.5. lukien. 2. esittää kaupunginhallitukselle, että se pitää neuvotteluyhteyden avoimena naapurialueiden ympäristönsuojelun organisaatioiden kanssa, tulevaisuuden yhteistyötä silmälläpitäen.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin. Tuula Kuvaja ja Tero Luoma-Aho saapuivat pykälän käsittelyn alkaessa.